

HVAD ER FORSONINGS- OG HELBREDELSESMESSEN?

DENS TEOLOGISKE FUNDAMENT

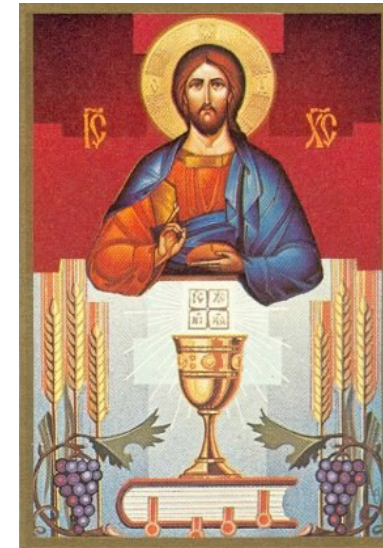
af Lars Messerschmidt

september 2016

FORSONINGS- OG HELBREDELSESMESSE

www.forsoningsoghelbredelsesmesse.dk

HVAD ER
FORSONINGS- OG HELBREDELSESMESSEN?

DENS TEOLOGISKE FUNDAMENT

af Lars Messerschmidt

HVAD ER FORSONINGS- OG HELBREDELSMESSEN?

DENS TEOLOGISKE FUNDAMENT

af Lars Messerschmidt

Det korte svar på hæftets titel er: Forsonings- og helbredelsesmessen, som den fejres i Jesu Hjerte Kirke i København, er ganske enkelt en katolsk messe indenfor rammen af de liturgiske bestemmelser. Den katolske Kirke kender forskellige typer messer tilpasset forskellige anliggender, men de har alle det til fælles, at de følger en grundlæggende liturgisk plan. Således findes der f.eks. ritualmesser, messer for forskellige anliggender, votivmesser, messer for de afdøde. Sidst er der også kommet en særlig messe for forsoning.

Inspirationen til forsonings- og helbredelsesmessen stammer fra et forlæg i Zagreb 2000 udarbejdet til brug for en serie forsoningsmesser efter den smertelige etniske krig i det tidligere Jugoslavien (1992-1995). Messen blev afholdt i den katolske domkirke i Zagreb, hvor alle, der følte behov for dyb forsoning og helbredelse for alle de sjælelige sår, var velkomne. Messen blev afholdt hver måned, og domkirken var fyldt til bristepunktet. Disse messer udvirkede dyb forsoning mellem mennesker, der før var hinandens fjender.

Messen, der foregik på kroatisk, blev oversat til tysk og præsenteret på en international konference for eksorcister og andre, der arbejdede i befrielsestjenesten. Dette tyske forlæg blev oversat til dansk i 2007 og er de efterfølgende år revideret og tilpasset vores hjemlige situation.

Inspirationen til den kroatisk udgave var dels det påtrængende behov for forsoning mellem mennesker, der havde været i krig med hinanden, dels forståelsen for, at Den katolske Kirke har en skat givet af Kristus, den hellige messe, som er forsoningsofferet par excellence.

Ved en nærlæsning af det kroatisk forlæg (i tysk udgave) blev det klart, at det udnyttede det potentiale, som enhver messe har, men som af gode grunde ikke kan komme frem i de enkelte messer. Dertil er messen for rig og dyb. De liturgiske regler efter 2. Vatikanconcil er mere fleksible end de prækonciliære regler og tillader i et vist omfang indskud og udvidelser (hvilket i øvrigt har været et problem, da mange overskred grænserne for, hvordan en messe skulle fejres). Missalet for Forsonings- og helbredelsesmessen er bevidst tilpasset de muligheder, Kirkens liturgiske regler tillader i dag.

For at forstå den aktuelle forsonings- og helbredelsesmesse er det nødvendigt først at fremlægge den katolske messes teologiske accenter, sådan som de bl.a. fremstilles i Generelle retningslinjer for Missale Romanum (dansk udgave 2003). Dernæst vil forsonings- og helbredelsesmessens enkelte dele blive gennemgået i store træk for at synliggøre disse teologiske accenter. Jeg er mig bevidst, at læsningen af det efterfølgende kræver koncentration af læseren. Forstår man ikke med det samme teksten, går man blot videre. Måske bliver den forståelig set i bakspejlet, da nogle af de grundlæggende ting bliver gentaget i en ny form. Det er altid svært at sætte ord på vores tro.

1. Den katolske messes teologiske fundament

1.1 MESSEN ER ET OFFERMÅLTID

Messen er et offermåltid til minde om Kristi forsoningsoffer på Golgata. Kirken plejer fra gammel tid at tale om, at korsofferet er til stede på ublodig vis i kraft af de sakramentale tegn. Kristus gav Kirken de sakramentale tegn ved den sidste nadver: brød og vin. Under messen bliver brødet og vinen til hans ofrede legeme og blod (det forvandles, selvom brødets og vinen skikkelser bevares). Jesus sagde: *Dette er mit legeme, som hengives for jer og dette er kalken med mit blod ... som udgydes for jer og for alle ("mange") til syndernes forladelse. Dette skal I gøre til min ihukommelse.* Det er således Kirkens faste overbevisning, at Kristi ofrede legeme og blod er til stede i enhver messe. Jesus ofrer sit legeme og blod i enhver messe under brødets og vinen skikkelse. Sagt på en anden måde: Jesus forvandler sit ofrede legeme og blod til livets brød for os.

1.2 MESSEN ER FEJRING AF VOR FORLØSNING

Vi fejrer, hvad Jesus gjorde den sidste nadver, fordi han har befalet os at gøre det. Ordet 'ihukommelse' betyder ikke blot, at vi mindes, hvad han har gjort, for så ville messen kun være et mindemåltid om en fortidig begivenhed. Jødernes påskemåltid, hvorunder Jesus indstiftede eukaristien, var også et måltid, der på åndelig vis gjorde den første påske i Ægypten nærværende: den 'evige' befrielse fra slaveriet. Ihukommelse er således et liturgisk begreb, nemlig en handling, der gør en fortidig begivenhed nærværende. Jesus har villet, at hans Kirke til alle tider og overalt på jorden skulle være nærværende ved korsets fod takket være messen. I messen ophæves på mystisk vis tid og rum, tid og evighed. Jesu offer er foreviget i Himlen: *"Jeg så et lam stå mellem tronen og de fire levende væsener og de ældste, det så ud som slagtet"*, skriver Johannes i Åbenbaringsbogen (5,6). Det lam, som Johannes ser, er i en evig

tilstand af at være slagtet. Det er dets evige væsen at være et slagtet lam. På samme måde er Jesu korsoffer foreviget i alle de messer, der lige til verdens ende fejres på jorden. Det er det samme slagtede offerlam, der er nærværende i brødets og vinen skikkelse. Det er i sandhed et 'troens mysterium'. Den konkrete konklusion på denne sandhed er, at hver eneste messe rummer hele Kristi frelsesgerning. Derfor bliver vi aldrig færdige med at fejre messer. Hele Kristi sonoffer skal udfoldes til alle generationer og til alle folkeslag indtil verdens ende, og det sker i messen, i eukaristien, som er den urgamle betegnelse for messen og betyder 'taksigelse'. Det er Kristi forsoning som fejres og bliver nærværende, for at Kristi korsoffer skal blive et offer for os. Jesus ofrer til stadighed sig selv for os, men han lægger også sine offergaver i vore hænder, så vi kan ofre dem til Faderen. Jesus inddrager os, sin Kirke, i sit offer. Han vil, at han og Kirken til sammen skal frembære hans offer til Faderen. Dette er muligt i messen, og kun i messen. Alle, som er til stede under messen, kan være med i denne sakramentale offerhandling, som messen er, også selvom man ikke går til alters for at modtage Herrens legeme og blod. Kirken har dog en gammel tradition, at alle kan modtage kommunionen åndeligt ved i sit hjerte at forbinde sig med Kristus, nærværende under messen. En sådan åndelig kommunion kan få sit synlige udtryk ved, at man under altergangen kommer frem til præsten og modtager hans velsignelse. Som tegn på, at man ønsker det, lægger man f.eks. sin højre hånd på venstre side af brystet.

1.3 MESSEN ER ET SONOFFER FOR VERDENS FRELSE

Messen består af to hoveddele: Ordets del og den egentlige eukaristiske del. Disse to dele er intimt forbundet. Den første del, ordets gudstjeneste, skal vække troen i os, så vi bliver i stand til at modtage og rumme al den velsignelse, Gud har til os i nadverfejringen. Men vi fejrer ikke kun messen

for vor egen skyld, men som Kirke, der er sendt til verden, og som skal tage verdens skæbne på sig og bringe menneskeheden til Gud i Kristi navn. Men endnu mere: Messen fejres ikke kun for at sone vores skyld og andre menneskers skyld, men også for at sone de afdødes skyld. Skyld betyder det samme som gæld, idet vi kommer i gæld til Gud og hinanden, når vi synder mod dem. *"Forlad os vor skyld (gæld), som også vi forlader vore skyldnere (dem, der er i gæld til os)"*, beder vi i Fadervorbønnen (Matt 6,12), når vi fejrer messe. Det er en urgammel overbevisning i Kirken, at mange afdøde stadig har brug for vores omsorg og forsoning, fordi de gik herfra uden at være fuldstændigt forsonet med deres familie og omgangskreds, og det har måske efterladt dybe sår i andres sjæl. De går herfra uden at have betalt den kærlighedsgæld, de har til de efterladte. Således fremstår forsoningsaspektet i messen som et grundlæggende aspekt, fordi Kristus kom for at forsone os med Gud og med hinanden. Det er det, der sker om og om igen i enhver messe. De fleste af messens tekster handler direkte eller indirekte om denne forsoning. Selve messens struktur er opbygget som en forsoningsakt mellem dem, der er til stede. Jesus sagde: *"Når du (derfor) bringer din gave til alteret og dér kommer i tanker om, at din broder har noget imod dig, så lad din gave blive ved alteret og gå først hen og forson dig med din broder, så kan du komme og bringe din gave"* (Matt 5,23-24). Messens forsoningskarakter er selve substansen forstået på den måde, at Kristus kom for at forsone os, og det skete på korset én gang for alle (Hebr 10,10), og at forsoningen er forudsætningen for al himmelsk velsignelse. Man kan også sige, at Guds kærlighed viser sig ved forsoning, og at alle har brug for denne kærlighed, også de afdøde. Dette sonoffer er foreviget og virksomt i messen (se 1,2).

1.4 MESSEN FEJRES I TRO PÅ JESUS, DER TALER TIL OS

En nødvendig forudsætning for at kunne fejre messen på en frugtbar måde er troen. Troen på, hvad det er, der sker i messen, altså Kristi virkelige nærvær og korsofferets mysterium. Da det er et mysterium, kan vi kun få adgang til det gennem troen. Derfor spiller oplæsning af den hellige Skrift og prædikenen en afgørende rolle. Det er ligeledes Kirkens faste overbevisning, at Kristus også er til stede, når Guds ord forkyndes. Paulus forklarer det således: *"Troen kommer af det, der høres, og det, der høres, kommer i kraft af Kristi ord"* (Rom 10,17). Nu er troen ikke en statisk størrelse, men et personligt forhold til Gud, der hele tiden skal udvikles og uddybes. *"Sandhedens ånd skal vejlede jer i hele sandheden"*, siger Jesus (Joh 16,13). Når vi fejrer messe, skal vi derfor i tro lytte til oplæsning af Guds ord og prædikenen, som er en integreret del af gudstjenesten: Hvad vil Helligånden sige til os og til mig under denne messe? Jesus fortsætter med at undervise os, fordi vi er hans disciple. 'Ordets gudstjeneste' er altså en nødvendig forudsætning for at kunne fejre det hellige messeoffer i troens ånd.

1.5 MESSEN ER ET FÆLLESSKAB MED JESUS KRISTUS, DER KALDER OS SAMMEN

Ikke mindst i messen går Jesu sidste ord i opfyldelse: *"Se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende"* (Matt 28,20). Og *"hvor to eller tre er forsamlet i mit navn, er jeg midt iblandt dem"* (Matt 18,20). Det er altså Jesus, den korsfæstede og opstandne Herre, der er hovedpersonen i messen. Det er præstens rolle at synliggøre ham og være hans redskab. Messen bliver først messe, en eukaristisk forsamling, når præsten hilser menigheden: *Herren være med jer* eller med lignende ord. Denne hilsen konstituerer de samlede mennesker som menighed, der er samlet i fællesskab om Herren.

Ingen messe uden en præst. Messen er således et fællesskab omkring Herren, Jesus, som har samlet sig på hans opfordring. Det hebraiske, det græske og det latinske ord for kirke betyder 'en forsamling, der er kaldt sammen' for at lytte til Gud og dyrke ham. Ordet oversættes ofte med menighed. Således betegnes Israel i ørkenen som (Guds) forsamling eller menighed. Messen er ikke primært en individuel fromhedshandling, men et fællesskab i Kristus, ja et familiemåltid. Det skal afspejles i de fælles holdninger, bønner og sange. Det er vigtigt at understrege messens karakter af et guddommeligt fællesskab, guddommeligt fordi Gud er den, der kalder os sammen. Denne dimension er ikke altid let at virkeliggøre i praksis, men den er livsvigtig både for den forsamlede menighed og for deltagernes egen tro. Uden denne dimension er Kristi Kirke ikke fuldt og helt nærværende i os. Jesu ord: "*Alt hvad to af jer her på jorden bliver enige om at bede om, det skal de få af min himmelske fader*" (Matt 18,19) gælder især, når vi samles til messe og kommer f.eks. til udtryk i forbønnerne, og hvis messen fejres i en speciel intention.

1.6 MESSEN ER ET BRYLLUPSMÅLTID

Messen er også en fortsættelse af de måltider, Jesus spiste med sine disciple før og efter sin død og opstandelse. Apostlen Peter forklarer Cornelius og hans familie, at Jesus efter sin opstandelse fortsatte med at spise med disciplene: Gud lod Jesus træde frem for udvalgte vidner, "*som spiste og drak sammen med ham, efter at han var opstået fra de døde*" (ApG 10,41). I den første tid blev eukaristien fejret sammen med et måltid. Måltidet har altid i Bibelen haft karakter af noget helligt, så messen er på en gang et offer og et måltid, et offermåltid. Jesu legeme og blod og ikke den jordiske føde er den næring, Kristus giver os under dette måltid. Derfor er det ikke længere nødvendigt at kombinere messen med et almindeligt måltid. Fokus skal være

på vor åndelige føde: "*Jeg er livets brød*", siger Jesus til jøderne (Joh 6,35), og "*Mit kød er (den) sande mad, og mit blod er (den) sande drik*" (Joh 6,55). Og måske er det også det, Jesus vil sige ved den sidste nadver: "*Jeg har længtes meget efter at spise dette påskemåltid sammen med jer, før jeg skal lide, for jeg siger jer: Jeg skal aldrig mere spise det, før det fuldendes i Guds rige*" (Luk 22,15-16). Efter sin død og opstandelse vil han spise det fuldendte måltid, nemlig den nye pagts måltid. Det gamle påskemåltid er blevet forvandlet til eukaristien, det evige bryllupsmåltid.

1.7 KIRKEN UDSPRINGER AF EUKARISTIEN

Pave Johannes Paul II siger i sin rundskrivelse (2003), der programmatisk begynder med ordene Ecclesia de Eucharistia: Kirken udspringer af eukaristien. Det betyder, 1. at hele den universelle Kirke er nærværende i enhver messe, hvorfor pavens navn altid skal nævnes, 2. at den lokale menighed fødes ud af messen fejret af en præst, hvor også biskoppens navn nævnes, 3. at hvert enkelt bispedømme har sin kilde i messen, hvorfor messen ledet af biskoppen har en særlig karakter og 4. at messen er centrum i den enkelte troendes liv. Hvor kristne ikke længere regelmæssigt, især på Herrens dag, deltager i messen, kommer de mere og mere på afstand af Kirken, og troen er i fare for at lide skibbrud. Hvor der ikke længere regelmæssigt fejres eukaristi, kan Kirken ikke være til stede på samme måde. Intet kan erstatte messen. Har man ikke mulighed for fysisk at være til stede under messen, bør man åndeligt forene sig med den eukaristifejrende menighed, man tilhører. I oldkirken gik diakonerne efter messen ud med det hellige sakramente til de syge, der på denne måde blev en del af det eukaristiske fællesskab. Det samme kan naturligvis også lade sig gøre i vor tid, hvor Kirken har indført kommuniionsuddelere.

1.8 KIRKEN ER KRISTI BRUD OG VOR MODER

Det er særdeles relevant at henvise til Cyrillus af Jerusalems katekese for de nydøbte (300-tallet): *"Den katolske Kirke er egennavnet for den hellige Kirke, som er moder for os alle. Den er også vor Herres Jesu Kristi, Guds enbårne Søns brud ... Kirken er et billede på og et tegn på det »Jerusalem, som er oventil, som er frit og moder for os alle« (jfr. Gal 4,26-27). Skønt den engang var ufrugtbar, er den nu moder til talrige børn"*. Det er en bibelsk sandhed, at Kirken er Kristi brud og som sådan frugtbar, dvs. moder til Guds børn. Denne frugtbarhed formidles i dåben og i eukaristien (og i de øvrige sakramenter). Således blev dåbsbassinet (døbefonten) i oldkirken betegnet som Kirkens moderskød. Det er denne Kristi brud og vor moder, der fejrer messen. Alle de forsamlede troende repræsenterer vor moder, Kirken. Det er det konkrete eukaristiske fællesskab, der repræsenterer hele Kirken, den katolske, universelle, Kirke. Det har betydning for messens "frugtbarhed" og forklarer forbindelsen mellem Kristus og hans brud, som synliggøres i eukaristien. Eukaristien skal forstås som et bryllupsmåltid. Brylluppet i Kana i Galilæa forvarsler denne virkelighed (Joh 2,1-11).

1.9 KIRKERUMMET AFSPEJLER DEN HIMMELSKE HELLIGDOM

Messens teologi, mysterium, er så rig, at liturgien kun tilnærmelsesvis kan udtrykke den. Denne rigdom kommer også til udtryk i selve rummet, der skal være et afbillede af den himmelske helligdom. Rummets indretning, herunder alterets placering og udsmykning, læsepult, der skal være synlig og ikke flytbar, præstens sæde, som skal gøre præsten synlig som leder af messen, og menighedens placering, der skal understrege, at de er medfejrende og ikke tilskuere. Teologien kommer også til udtryk i billeder med mere. Man kan i det hele taget tale om kirkerummets teologi. Men

teologien kommer ikke mindst til udtryk i ordets forkyndelse, bønnerne, sangen, lovprisningen, trosbekendelsen og dialogen mellem præst og menighed. Ligeledes kommer teologien også til udtryk i præstens og menighedens forskellige kropslige holdninger. Krop og bevægelser indgår som et ikke uvigtigt element i liturgien: Vores sjæl giver sig udtryk i vores krop. Påklædningen er heller ikke uden betydning: Præstens og de øvrige altertjeneres klæder er signaler, men det kan også menighedsmedlemmernes måde at klæde sig på være. Måske kan man tale om "en passende" påklædning, når man betræder Guds hus. Messen er jo et bryllups- og festmåltid, som gerne skulle påvirke vores måde at opføre os på (tænk på lignelsen af bryllupsmåltidet Matt 22,11-14).

2. Forsoningsmessens forskellige dele

2.1 MESSEN BEGYNDER MED LOVPRISNING

Forsonings- og helbredelsesmessen indledes med forskellige sange for at forberede menigheden til selve gudstjenesten. Der er altid en sang til Helligånden, da en gudstjeneste skal være animeret af Helligånden. Typisk er de andre sange i indledningen valgt for at stemme menigheden til lovprisning. Det er derfor vigtigt, at menigheden lader sig "stemme" ved aktivt at deltage i sangen. De troendes aktive deltagelse i ceremonierne er vigtig, fordi kun på denne måde er Kirken nærværende i sin mangfoldighed og helhed. Det er nødvendigt at understrege dette, fordi erfaringen viser, at det langt fra er alle, der er klar over dette vigtige aspekt. For at alle kan følge aktivt med i messen vises salmer, læsninger, litanier og bønner på et filmlærred placeret til siden for alteret. Litanier, bønner og information om messen udleveres tillige i et lille messehæft, som man kan tage med hjem.

2.2 MESSEN ÅBNES MED EN SYNDBEKENDELSE

Under den sidste af de indledende sange kommer præsten og en eller flere altertjenere ind i kirken, og præsten åbner messen. Umiddelbart i tilknytning hertil finder en bodsliturgi sted som i alle andre messer; men i dette tilfælde indeholder den et langt litani, der dækker over mange forskellige former for synder. Menigheden beder Gud om tilgivelse ikke bare for egne personlige synder, men også for andres, ja hele verdens. Her kommer Kirkens universelle karakter ind: Den beder om tilgivelse på menneskehedens vegne, ligesom Kristus gjorde. Kristus fortsætter på denne måde sin forbøn gennem Kirken. Menigheden tilslutter sig denne bøn om tilgivelse ved efter hver sætning at sige: Herre, forbarm dig over os. Litaniet afsluttes med den sædvanlige tilgivelsesbøn fra messen, hvorefter dagens bøn bliver fremført af præsten. Denne bøn kan som i andre messer veksle.

2.3 ORDETS FORKYNDELSE

Nu følger som i almindelige messer ordets gudstjeneste: En læsning, en vekselsang og evangeliet indledt med en akklamation – et hallelujavers. Teksterne tages enten fra dagens tekstrække eller vælges specielt ud fra et tema. Derefter følger prædikenen, enten af præsten eller af en diakon, hvis en sådan medvirker. Prædikenens indhold har altid på en eller anden måde tilknytning til forsoningsmessen som begivenhed.

2.4 VELSIGNELSE AF VAND, SALT OG OLIE

Efter prædikenen følger fornyelse af dåbsløfterne, som man f.eks. kender det fra påskenattens liturgi. Om søndagen og ved højtider siger menigheden altid trosbekendelsen, da det er vigtigt hele tiden at forny sin tro. Det samme gør vi ved hver forsoningsmesse men i den form, troen bekendes påskenat og ved dåbsgudstjenester. Selve fornyelsen af dåbsløfterne indledes med

velsignelse af vand, salt og olie. Bønnerne er dels hentet fra det nye eksorcistritual, dels fra det romerske ritual af 1925. Hvis folk ønsker det, kan de medbringe vand, salt og olie og få det indviet til hjemmebrug. Mange gør brug af denne mulighed. Kirken har et særligt ord for sådanne indviede genstande: sakramentalier, som bedst kan gengives med ”små sakramenter”, altså ritualer, der minder om de egentlige sakramenter, og som enhver frit kan bruge efter behov.

2.5 FORSAGELSERNE

Fornyelsen af dåbsløfterne, som følger efter indvielsen af disse genstande, består af de samme elementer som påskenat og ved dåb: Forsagelse og bekendelse. Hvad forsagelsen angår, er den dog stærkt udvidet, idet der fokuseres på mange af de nutidige former for afgudsdyrkelse. Dette at udvide forsagelsen og gøre den mere konkret er inspireret af dåbsritualet for voksne, hvor bispekonferencerne rundt omkring i verden kan beslutte at nævne de former for afgudsdyrkelse, som er relevant i deres område. Der er en parallel mellem syndsbekendelsen og forsagelsen, idet mange ting går igen. Der er nemlig et åndeligt sammenhæng mellem syndsbekendelse og forsagelse. Det er ikke nok at bede om tilgivelse for det onde, man har gjort, man er også nødt til at tage kategorisk afstand fra det onde i dets konkrete former. Det kaldes omvendelse. Her kommer et vigtigt træk ved forsoningsmessen frem: at tage højde for den åndelige situation i vor tid, samtidig med, at der også ligger en undervisning i forsagelsen, idet mange kristne foretager sig ting, som i virkeligheden er i modsætning til den kristne tro, f.eks. ”healing”, spådom, hvid og sort magi, spiritisme, reinkarnation osv. På det sidste er ”teknomusik og anden musik, der er inspireret af Satan” blevet tilføjet, da det indenfor de seneste år er blevet dokumenteret, at megen af den slags musik direkte eller indirekte er satanisk og derfor udgør en alvorlig åndelig

fare, man absolut må tage afstand fra. I værste fald kan dyrkelse af den slags musik medføre besættelse.

2.6 FORSAGELSENS KOLLEKTIVE KARAKTER: SOLIDARITET PÅ GODT OG ONDT

Et særligt træk ved disse forsagelser er, at vi forsager alle disse ting både på egne vegne, på forfædrenes vegne, på den kommende slægts vegne og på menneskehedens vegne. Er det teologisk muligt? Ja, hvis man tager i betragtning, at mennesket ikke er en isoleret størrelse men har skæbnefællesskab med andre. Naturligvis kan man ikke fratage andre deres frihed til at dyrke afguder, men man kan ved forsagelse bede Gud om beskyttelse mod det onde: *"Frels os fra det onde / den onde"*, har Jesus lært os at bede. Bemærk at vi siger *"frels os"* fra det onde". Disse forsagelser skal forstås som en slags krigserklæring til djævelen, der har så stor magt i dag. Hvad betyder det, at vi også forsager djævelen og hans gerninger på slægtens vegne? Bag dette ligger en relativ ny erkendelse af, at slægten som sådan kan være "besat", dvs. under reel indflydelse af onde ånder. Slægten skal derfor befries for disse. Den bibelske baggrund er syndefaldsfortællingen: Gud siger til slangen: *"Jeg sætter fjendskab mellem dig og kvinden, mellem dit afkom og hendes: Hendes afkom skal knuse dit hoved, og du skal bide hendes afkom i hælen"* (1 Mos 3,15). Den hellige Skrift taler her om ondskabens mysterium, som Kirken kalder arvesynden. Slangen, djævelen og hans "afkom" dvs. ondskabens åndemagter, vil efter vore stamforældres syndefald infiltrere sig i menneskehedens historie og tage magten, indtil Kristus kommer. Man kan mere konkret tale om, at denne infiltration også kan ske i de enkelte slægter, en slags slægtsarvesynd. Et menneske har sine rødder i en slægt på godt og ondt. Denne dybere forståelse af arvesynden er opstået på baggrund af erfaringer, som eksorcister har gjort i vor tid og er helt bibelsk.

2.7 TROSBEKENDELSEN

Til gengæld er selve trosbekendelsen en nøjagtig gengivelse af dåbs- og påskenattens ritual. Det kristne liv er ifølge den hellige Skrift en åndelig krig (jfr. Ef 6,10-18), dvs. en kamp mellem Kristus og djævelen om verdensherredømmet. Nu har Kristus imidlertid definitivt besejret 'denne verdens fyrste' (Joh 12,31), men kampen er endnu ikke fuldstændig afsluttet, fordi også vi skal kæmpe for Guds herredømmes udbredelse i verden. I en sådan åndelig situation er det nødvendigt at kende fjenden, dvs. vide, hvordan han arbejder, og hvor han befinder sig. For at kunne kæmpe på Guds side er det bydende nødvendigt totalt at tage afstand fra fjenden og hele tiden bekende troen på og tilhørsforholdet til Gud. Det sker grundlæggende, når man bliver døbt, det gentages hver påskenat, og vi gør det også under forsoningsmessen, og den enkelte kan gøre det personligt, så ofte der er behov for det. Fornyelsen af dåbsløfterne slutter med den samme bøn som påskenat og bestænkelse af menigheden med vievand. Det vievand, der bruges, er indviet efter eksorcistritualet. Også præster, der ikke har en særlig biskoppelig tilladelse til at foretage en højtidelig eksorcisme, kan bruge dette ritual. Der findes forskellige indvielsesbønner for vievand.

2.8 FORBØNNER

Ligesom i andre messer følger nu forbønner, som har lidt samme karakter som syndsbekendelsen og forsagelsen, idet de tager sigte på de store og universelle anliggender. De skal virkelig omfatte de universelle, men også de nære problemer. Et særligt træk er, at vi også til slut beder for ufødte børn, der ikke fik lov at blive født (provokerede aborter), spontant aborterede børn, dødfødte børn og børn, der døde straks efter fødslen. Hvor ofte beder vi ellers for dem? Måske tænker vi lidt overfladisk: de er nok hos Gud, så vi

behøver ikke at tage os af dem. Vi har af den grund en gang om året en særlig messe for de aborterede og dødfødte børn, som vil blive gennemgået til sidst.

2.9 AFSLUTTENDE BØN: AT SLÆGTEN MÅ FORVANDLES TIL KRISTI MYSTISKE LEGEME

Den afsluttende bøn i forbønnerne har en særlig karakter, idet vi i den fokuserer på slægten. De, som ønsker det, kan lave et 'slægtstræ' og lægge det i en kuvert, som derefter sammen med andre bønssintentioner bliver lagt i en kurv på alteret. Bønnen har form af en slags epiklese, dvs. en bøn om, at Gud ved Helligånden må forvandle ens slægt og familie til Kristi mystiske legeme, ligesom han forvandler brød og vin til Kristi legeme og blod og den forsamlede menighed til Kristi mystiske legeme. En sådan epiklese findes mere eller mindre tydeligt i alle de eukaristiske bønner efter konsekrationen. I den byzantinske tradition er en sådan epiklese meget fremhævet. Vi foregriber denne epiklese som afslutning på forbønnerne med særlig henblik på slægten, vi tilhører.

2.10 FREMBÆRELSE AF OFFERGAVERNE OG BØNSINTENTIONERNE

Frembæringen af og tilberedningen af offergaverne sker helt traditionelt, dog bæres kurven med bønssintentionerne frem sammen med brød, vin, vand og kollekt. Kurven med slægtstræerne og øvrige intentioner stilles på alteret. Det skal symbolisere, at vi lægger alle vore og andres anliggender ved foden af Jesu kors.

2.11 4. EUKARISTISKE BØN MED SÆRLIG FORBØN FOR AFDØDE

Vi bruger altid den 4. eukaristiske bøn. Dels er den ret ukendt, dels sammenfatter den på en særlig måde det, vi vil med forsoningsmessen. Ved

den særlige forbøn for de afdøde tilføjes efter behov forbøn for særlige grupper af afdøde, f.eks. dem, der ikke er gået bort fra denne verden på værdig vis, og vi tilføjer altid en særlig bøn for de aborterede børn eller børn, der døde i moders liv. Bønnen går helt specielt ud på, *"at Gud må tage imod dem og adoptere dem som sine børn"*. Denne bøn forklares mere indgående i afsnittet om messe for de aborterede børn.

2.12 MESSENS AFSLUTNING

Messen fortsætter frem til kommunionen på samme måde som i alle andre messer. Kommunionen bliver altid uddelt under begge skikkelser (det er naturligvis frivilligt for de enkelte altergæster). Efter kommunionen og renselsen af alterkarrene følger afslutningsbønnen. Denne bøn og de øvrige såkaldte embedsbønner er enten specielle for forsoningsmessen eller taget fra dagens messe, fra en messe for de afdøde eller en af mariamesserne.

2.13 Udstilling af det hellige Sakramente og Befrielsesbøn

Forsonings- og helbredelsesmessen er nu formelt afsluttet (uden velsignelse), men fortsætter med udstilling af det hellige Sakramente. Når Sakramentet er udstillet bedes en såkaldt befrielsesbøn, der sigter på befrielse og helbredelse i ens eget liv i kraft af messen, vi har fejret. Vi sætter i denne bøn ord på den helbredelse af hele vores personlighed, vi ønsker af Gud gennem messen. Denne bøn slutter med endnu engang at bede for slægten. Vores egen helbredelse og slægtens er intimt forbundet med hinanden, viser erfaringen med at bede om helbredelse for mennesker. Man kunne i virkeligheden også udvide bønnen om helbredelse til at gælde samfundet og folkeslag.

2.14 TILBEDELSE AF DET HELLIGE SAKRAMENTE

Herefter følger ca. 10 minutters tilbedelse i stilhed af det udstillede sakramente. Formålet er at fordybe sig i Kristi nærvær og i hans befriende og helbredende kærlighed, som vi har været genstand for i messen. Vi lægger stor vægt på disse korte øjeblikke til personlig fordybelse.

2.15 JESUS ER HERRE, PROKLAMATION

Så følger en proklamation af Jesus som Herre over alt i ens eget liv. Denne proklamation er en slags udvidelse af trosbekendelsen, som vi aflagde ved dåbsløfternes fornyelse. Er det en overflødig gentagelse? Næppe, når man ser på alle de områder i ens liv, som opremses. Det gælder virkelig om, at jeg kun har én herre i mit liv og i alle mine livsforhold. Der er mennesker, der hjemme med mellemrum bruger disse proklamationer med stor virkning.

2.16 BØN OM BEFRIELSE FOR ALLE ONDE MAGTER

Denne del af andagten sluttet med en befrielsesbøn, som alle beder sammen, dvs. en direkte bøn til Gud om befrielse for alle former for djævelsk aktivitet og angreb. Bønnen er en fordanskning af en tilsvarende bøn fra den kendte romerske eksorcist Don Gabriele Amorth. Vi har brugt flere sådanne bønner, som vi dog ikke var tilfredse med. Det er meget delikat at fremsige befrielsesbønner i et offentligt sammenhæng. Vi har ment, at Don Amorths bøn både er relevant og acceptabel. Det skal understreges, at der her ikke er tale om Kirkens formelle eksorcisme, der er forbeholdt præster med tilladelse fra biskoppen og ikke må finde sted offentligt. Men hvorfor overhovedet bede en sådan bøn om direkte befrielse fra djævelen og onde ånder? Hele forsoningsmessen har sit udspring i temaet: Jesus har ved sin lidelse og død besejret djævelen og den kristnes liv er en delagtighed i denne åndelige kamp, der fortsætter indtil Kristi komme i herlighed. Jesus har selv

lært os at bede: *"frels os fra det onde/den onde"*. Det græske ord kan både oversættes med det onde og den onde. Der er ingen tvivl om, at Jesus indbefatter djævelen i fadervorbønnen. Enhver befrielsesbøn i den kristne tradition udspringer altså af denne bøn i Fadervor. De kristne skulle blive sig mere bevidst, at de står i en åndelig kamp, naturligvis uden hysteri. Ellers vil de uden at vide det blive overvundet af den onde. En sådan åndelig kamp handler Johannes Åbenbaring om: *"Og dragen (Satan) rasede mod kvinden og gik hen for at føre krig mod hendes øvrige børn, som holder fast ved Guds bud og ved Jesu vidnesbyrd (Åb 12,17)*. Kvinden er Kirken. Når det nu er en vigtig del af den kristne tro, er det uforsvarligt og farligt ikke at tale om disse ting. Hvis man ikke gør det, bliver man let offer for djævelens manipulation, fordi man er blind. Derfor har vi valgt også at tage dette aspekt med i messen og således vænne folk til at forholde sig til den del af vores tro og i påkommende tilfælde at bede personlige befrielsesbønner. Kirken har i det officielle eksorcistritual udformet sådanne bønner til privat brug, som de troende frit kan anvende. Disse er oversat til dansk og kan downloades på www.forsoningsoghelbredelsesmesse.dk.

2.17 PROCESSION OG SAKRAMENTAL VELSIGNELSE

Hele gudstjenesten slutter derefter med, at Sakramentet bæres gennem kirken og menigheden velsignes inden den afsluttende sakramentale velsignelse. Den sakramentale velsignelse skal ikke forstås som en dublet af selve eukaristien, men som en fortsættelse af Kristi stadige nærvær. Det understreger vigtigheden af personligt at besøge kirker uden for gudstjenesterne for at tilbede Jesus nærværende iblandt os i Sakramentet. Det er en meget gammel katolsk skik.

2.18 AFSLUTNING VED MARIAALTERET: SANG TIL GUDS MODER

Det er blevet tradition, at deltagerne i denne messe samles foran Mariaalteret i Jesu Hjerter Kirke og synger en Mariasalme. Man kan mærke, at denne sang kommer fra hjertet og er et tegn på den velsignelse, den enkelte har fået under messen, for sig selv, for sin familie og for andre i mødet med Guds befriende og helbredende kærlighed. Kærligheden til Jesu mor afrunder messen.

2.19 IKKE-KATOLIKKER ER VELKOMNE

Det er ikke kun katolikker, der er velkomne til at tage del i denne messe. Ikke-katolikker er også meget velkomne, men må dog respektere de regler for modtagelse af kommunion, som Kirken har fastsat. De kan som i andre messer komme frem og få en velsignelse. Der er altid ikke-katolikker, der deltager med stor andagt. Og det er vi glade for, fordi det viser, at også de forbinder Jesu frelsesgerning med messen.

3. Messe for aborterede og dødfødte børn.

3.1 BEHOV FOR FORSONING OG HELBREDELSE

Der foretages ca. 15.000 aborter i Danmark om året. Det er Gud ske tak og lov for nedadgående. Tallet på aborter i hele verden lå for et par år siden på over 40 millioner. Der er rigtig mange vidnesbyrd fra kvinder, som går med en kronisk skyldfølelse efter en provokeret abort, de ikke kan komme over. Hvor er mændene / fædrene? Og hvor er Kirken? Vi ved, at Den katolske Kirke kategorisk afviser abort. Men hvor er vi, når ulykken er sket? Kan vi overhovedet gøre noget? Skal vi ikke blot overlade det uskyldige barn til Guds barmhjertighed? Erfaringen viser, at selvom det er så sandt, som det er

sagt, så mangler der noget. Kvinden er ikke dermed blevet helbredt for det dybe sår i hende. Hvad skal der til? For at forstå hendes problem, ja vores problem, skal vi huske på den kristne forståelse af menneskelivets tilblivelse.

3.2 GUD SKABER ALT MENNESKELIGT LIV FOR AT GIVE DET DEL I SIT LIV

Et nyt menneske skabes i et samarbejde mellem mand og kvinde og Gud. Gud har givet mand og kvinde den enestående værdighed at kunne være hans medskabere – som de eneste i hele skabningen. Når Gud skaber en menneskesjæl i befrugtningsøjeblikket, giver han dette nye menneske en evig ret til hans kærlighed, men også en ret til forældrenes kærlighed. Denne dobbelte ret indebærer først og fremmest retten til selve livet og til en menneskelig værdighed. Guds tanke at skabe mennesker (i samarbejde med mand og kvinde) er at give dem del i sit guddommelige liv ved at adoptere dem som sine sønner og døtre, Jesu brødre og søstre, når tiden kommer. Denne adoption sker normalt i dåben. På dansk bruger vi udtrykket, at vi får barnekår, det vil sige, at vi får en ny status som Guds børn. Jesus kalder derfor dåben for en ny fødsel (Joh 3,5-6). I skabelsen bliver vi Guds skabning, i dåben bliver vi Guds børn. Det hører med til kristne forældres kald og pligt at bringe deres barn til Gud, for at han nu kan adoptere det. Således bliver skabelsescyklussen afsluttet.

3.3 DET UFØDTE BARN'S UAFSLUTTEDE SITUATION

Et aborteret barn - det gælder også for spontant aborterede børn og børn, der døde straks efter fødslen uden dåb - er (endnu) ikke nået frem til det mål, det er skabt til, nemlig det evige liv hos Gud, delagtighed i den guddommelige natur (2 Pet 1,5). Der mangler noget i selve skabelsesprocessen, den er

uafsluttet. Det er især kvinden, der instinktivt føler, at der er noget galt. Hun er jo skabt af Gud til i 9 måneder at bære et lille menneskebarn. Hele hendes kvindelige organisme er indrettet på det. Det er en grundlæggende fejl at mene, at et foster er en del af kvindens krop. Et foster har en selvstændig krop, der har bolig i kvindens krop. Det ved hun godt. Derfor er det en stor smerte at miste et barn under graviditeten. Hun vil heller aldrig ærligt kunne benægte, at et foster selv i dets allertidligste stadium er et levende menneske, der har brug for omsorg, tryghed og kærlighed, alle de ting, som Gud selv giver dette barn. En provokeret abort, spontan abort og et dødfødt barn efterlader dybe sår i en kvinde. Igen kan man undre sig over, at der kun er få fædre, der inderst inde kan føle med barnets moder, ja endda i mange tilfælde presser eller ligefrem tvinger hende til abort.

3.4 DEN AFBRUDTE SKABELSESPROCES

Disse forhold har alvorlige konsekvenser især for kvinden, hvis hun har fået provokeret abort. Hun har afbrudt samarbejdet med Skaberens, hun har fravalgt barnet som Guds særlige gave til hende (dem), hun har frataget barnet retten til liv og hendes moderkærlighed, og hendes forhold til barnets far (måske til mænd i det hele taget) er dybt såret, måske uhelbredeligt.

3.5 SKABELSESPROCESSEN SKAL GENOPTAGES OG AFSLUTTET

Den enkelte kvinde (og mand), som har været igennem en provokeret abort, skal, hvis det er muligt, skrive sin synd, og sammen med et vidne (præst eller kvalificeret lægmand) gennemgå følgende etaper i en genoprettelsesproces: 1. oprigtigt erkende, at hun (de) har sagt nej til Guds gave, barnet og bede om tilgivelse, 2. helhjertet nu sige ja til dette barn og takke Gud for det, 3. give barnet et navn; det skal jo have en identitet, være 'nogen', 4. det forudsætter, at hun (de) ved, hvilket køn, det har; den pastorale erfaring viser, at

Gud "åbenbarer" kønnet og barnets navn, når man direkte spørger ham, 5. bringe barnet med navns nævnelse (i dåben får barnet ofte sit navn) til Gud med inderlig bøn om, at han nu vil adoptere det som sin søn eller datter og optage det i sin store familie. Denne overgivelse erstatter dåben, der naturligvis ikke kan finde sted, fordi barnet er dødt. Hermed er skabelsesprocessen afsluttet set med Guds øjne. Punkterne 2,3,4 og 5 gælder selvfølgelig også for de forældre, der har mistet et barn i moders liv ved spontan abort eller ved at barnet døde umiddelbart efter fødslen uden dåb.

3.6 ALT GENOPRETTES I MESSEN

Kristus kom for at genoprette og forsoner, ikke mindst alt, hvad der har med livet og kærligheden at gøre. Det skete på korset på Golgata, og genoprettelsen, forsoningen og helbredelsen aktualiseres i messen, jfr. ovenfor 1.1 og 2. Hvordan kommer det til udtryk i messen for aborterede børn, dødfødte børn og børn, der døde som spæde uden dåb?

3.7 MESSENS CENTRALE ROLLE I SKABELSESPROCESSEN

Det anbefales, at kvinder (og mænd) efter at have gennemgået en sådan personlig genoprettelse som mødre (og fædre) deltager i en messe, i særdeleshed den specielle messe for aborterede og dødfødte børn, og gentager i deres hjerte processen og evt. skriver barnets navn på et stykke papir og lægger det i den kurv, der bringes op til alteret. (Såfremt barnet ikke har fået et navn kan pigebørn modtage navnet Maria, og drengebørn modtage navnet Josef). Der er dyb helbredelse ved at gennemføre en sådan proces, og ofte fortæller kvinder, at de får et særligt moderligt forhold til deres barn, der nu er hos Gud, og som de af forståelige grunde ikke har haft før. Jomfru Maria spiller ofte (altid?) en ganske særlig rolle i denne proces: Kvinde til kvinde. Når Gud bliver et barns himmelske far, bliver Jesu mor dets

himmelske mor. Der er kvinder, der oplever, at Jomfru Maria tager deres barn i sin favn.

3.8 KIRKEN SOM MODER TAGER ALLE BØRN TIL SIG OG OVERDRAGER DEM TIL GUD

Denne proces kan tilpasses til de mange tusinder af børn, der ikke har fået denne omsorg. Som ovenfor nævnt (1.7) er Kirken vor moder i Guds frelsesorden (ligesom Jesu mor). Kirken kan derfor adoptere alle de børn, der blev fravalgt eller, som ikke nåede frem til dåben. I enhver messe er Kirken som moder til stede, vi repræsenterer Kirken. Derfor kan vi kollektivt tage disse børn til os i tro og bære dem frem for Gud, så han kan gøre dem til sine børn i Kristus. Denne stedfortrædende funktion er mulig i messen (enhver kan i øvrigt også adoptere andres børn og overdrage dem til Gud). Adoption betyder, at vi nu overtager ansvaret for dette eller disse børn og derfor overfor Gud kan gøre, hvad deres forældre ikke kunne eller ville gøre. Af den grund forekommer ordet adoption i enhver forsoningsmesse, men især i messen for aborterede børn eller børn, der ikke nåede frem til dåben. Kirken træder således ind i processen mellem forældrene og Skaberen for at erstatte, hvad forældrene ikke har gjort. At det er muligt viser Guds uendelige kærlighed til og omsorg for hvert eneste menneske, han har skabt, men det viser også, at vi har en vigtig rolle som Kirke i forsonings- og helbredelsesprocessen. Det er sådan, at hans søn gennem Kirken, som er os, normalt forsoner alle Guds skabninger med sin far og fuldender Guds skaber- og frelsesplan. Gud har naturligvis andre for os ukendte måder at frelse mennesker på; men det er den opgave, han har givet os som Kristi mystiske legeme.

4. Forløbet af messen for aborterede og dødfødte børn

Strukturen er den samme som de andre forsonings- og helbredelsesmesser, men nogle tekster er skiftet ud med tekster, der specifikt handler om dette tema.

4.1 SYNDSBEKENDELSEN

Synsbekendelsen er en mere specifik bekendelse af de synder, der er begået i forbindelse med provokeret abort. Det er karakteristisk, at vi siger 'tilgiv os'. Ligesom Jesus må også hans Kirke tage alle synder på sig og bekende dem overfor Gud. Det er det, som de enkelte kvinder (og mænd) må gøre, hvis de gennemgår en individuel forsoningsproces.

4.2 SÆRLIGE BIBELTEKSTER

Der er altid udvalgt særlig relevante bibeltekster. Som vekselsang siges som regel Sl 139 vekselvis i kor. Det er den bibelske salme, der bedst giver udtryk for menneskets mysterium: *"Det var dig, der dannede mine nyrer, du flettede mig sammen i min mors liv. Jeg takker dig, fordi jeg er underfuldt skabt"* (139,13-14).

4.3 KIRKEN TAKKER FOR HVERT ENESTE BARN, GUD HAR SKABT

Der er særlige forbønner, hvor vi takker Gud for alle børn, han har skabt, men især for dem, ingen takker for, og der bedes for deres forældre. Et træk, som også findes i de almindelige forsoningsmesser, er bønnen om, at alle børn må blive modtaget med glæde af deres forældre uanset omstændighederne ved deres undfangelse. Alle børn har en umistelig ret til at blive accepteret. Forbønnerne slutter med ordene: *"Vor Herres Jesu Kristi Gud og Far, vor moder Kirken takker dig for enhver dreng og pige, der blev en abort, spontan*

eller provokeret, og overgiver dem hver især til dig i forening med din Søns moder, der undfangede din Søn ved Helligånden, for at de ved Jesu blod, der frembæres som sonoffer i denne messe, må blive rensset for arvesynden og få del i hans herlighed hos dig ved at du adopterer dem som dine børn og Jesu Kristi brødre og søstre. Ved Kristus, vor Herre.” Det er meget vigtigt at kunne og ville takke Gud for ethvert barn, ethvert menneske.

4.4 SÆRLIGT AFSNIT I DEN EUKARISTISKE BØN

I det særlige afsnit i den eukaristiske bøn for de afdøde tilføjes en specifik bøn:

- *for de aborterede børn,*
- *for de børn, der er mistet under svangerskabet,*
- *for de dødfødte børn,*
- *og for de nyfødte børn, der døde uden dåb.*

Vi overgiver dem til din uendelige godhed og beder dig adoptere dem som dine børn i Jesus Kristus.

Vi beder om din barmhjertighed for:

- *Afdøde forældre til aborterede børn,*
- *Dem, der har udført aborter eller medvirket til dem på en eller anden måde, og som har forladt dette liv,*
- *Lovgiverne, der har vedtaget abortlove, og som skal stedes for din domstol.*

Forsonings- og helbredelsesmessen varer typisk to timer, dels fordi den indeholder så mange elementer, dels fordi vi tager den tid, der skal til for at være så helhjertet med som muligt. Det er undertegnede, der sammen med en gruppe af lægfolk tager ansvaret både for tilrettelæggelsen og for gennemførelsen.

Vi har snart fejret disse messer i 10 år og føler en stor velsignelse ved det. Vi har også fået mange positive tilkendegivelser fra folk, for hvem den har betydet eller betyder meget. Det sker, at folk kommer langvejs fra for at være med, da behovet for at beskæftige sig med sine menneskelige og åndelige rødder og de store anliggender i verden er stort hos mange, og i denne messe går vi til roden i sikker overbevisning om, at al befrielse, helbredelse og frelse findes i den hellige messe, fordi Kristi korsoffer er nærværende og virksomt, når blot vi deltager på en dybere måde og udnytter dens potentiale, som er uudtømmeligt. Det er således virkelig meningsfyldt, at messen kaldes for forsonings- og helbredelsesmesse.

Missalet for disse forsonings- og helbredelsesmesser har gennemgået en vis forandring og tilpasning i de forløbne år og vil helt sikkert også gøre det i fremtiden på baggrund af Kirkens erfaring og de troendes behov.

Forsonings- og helbredelsesmessen er omtalt i Katolsk Vejviser (lommebog) under afsnittet Foreninger og Bevægelser, hvor der er kontaktinformation samt link til hjemmesiden med yderligere information om messetider og øvrige arrangementer.

Messehæftet og det komplette Missale kan downloades fra www.forsoningsoghelbredelsesmesse.dk, hvor der også findes vejledning til hvordan man kan arbejde med sit slægtstræ.

Befrielsesbønnerne kan downloades fra ovenfor nævnte hjemmeside.